

HOTĂRÎRE
pentru aprobarea Raportului cu privire la exercitarea
jurisdicției constituționale în anul 2009

nr. 1 din 19.01.2010

Monitorul Oficial nr.15-17/2 din 02.02.2010

* * *

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională în componența:
Dumitru PULBERE – președinte, judecător-raportor
Alina IANUCENCO – judecător
Victor PUȘCAȘ – judecător
Petru RAILEAN – judecător
Elena SAFALERU – judecător

grefier – Victoria Botnariuc-Trelea, cu participarea șefei Secretariatului Maia Bănărescu, în baza art.10 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art.5 lit.i) și art.80 din Codul jurisdicției constituționale, a examinat în ședință plenară Raportul cu privire la exercitarea jurisdicției constituționale în anul 2009.

Conducându-se după prevederile art.26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art.61 alin.(1) și art.62 lit.f) din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

HOTĂRĂȘTE:

1. Se aprobă Raportul cu privire la exercitarea jurisdicției constituționale în anul 2009.
2. Hotărîrea și Raportul se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și se prezintă Parlamentului Republicii Moldova, Președintelui interimar al Republicii Moldova, Guvernului Republicii Moldova și Consiliului Superior al Magistraturii.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE **Dumitru PULBERE**

Chișinău, 19 ianuarie 2010.

Nr.1.

Aprobat
prin Hotărîrea Curții Constituționale
nr.1 din 19 ianuarie 2010

RAPORT
cu privire la exercitarea jurisdicției constituționale în anul 2009,
prezentat în baza art.80 din Codul jurisdicției constituționale

I. DATE STATISTICE PRIVIND EXERCITAREA
JURISDICȚIEI CONSTITUȚIONALE ÎN ANUL 2009

În anul 2009 la Curte au fost depuse 30 de sesizări, din care 17 sesizări pentru controlul constituționalității prevederilor unor acte (6 legi, 8 hotărîri ale Parlamentului, 25 hotărîri ale Guvernului, 2 decrete ale Președintelui Republicii Moldova), 6 sesizări pentru interpretarea Constituției, 6 sesizări înaintate în conformitate cu art.38 alin.(2) și (3) din Codul jurisdicției constituționale și o sesizare privind validarea unui mandat de deputat în Parlament.

Din anul 2008 au fost preluate 6 sesizări pentru controlul constituționalității dispozițiilor a 5 legi și al unei hotărîri a Guvernului.

Din sesizările examinate, 19 sesizări au fost depuse de către deputații în Parlament și fracțiunile parlamentare, cîte una de către Președintele Parlamentului privind constatarea circumstanțelor care

justifică interimatul funcției de Președinte al Republicii Moldova, Președintele Republicii Moldova privind constatarea circumstanțelor care justifică dizolvarea Parlamentului de legislatura a XVII-a și Președintele interimar al Republicii Moldova, 2 sesizări de către avocații parlamentari, Curtea Supremă de Justiție a ridicat 2 excepții de neconstituționalitate a actelor normative și a depus o sesizare din oficiu. Comisia Electorală Centrală a înaintat 2 adresări: privind confirmarea rezultatelor alegerilor parlamentare din 5 aprilie 2009 și a rezultatelor alegerilor parlamentare anticipate din 29 iulie 2009. Partidul Popular Creștin Democrat din Moldova a depus o sesizare privind dispunerea renumărării voturilor în urma alegerilor din 29 iulie 2009, Comisia Electorală Centrală a înaintat o adresare privind declararea unui candidat supleant deputat în Parlament.

În anul de referință, ca rezultat al examinării sesizărilor, au fost pronunțate 6 hotărâri pentru controlul constituționalității actelor normative. Au fost supuse controlului constituționalității 6 acte normative, fiind recunoscute constituționale (integral sau parțial) 4 legi și 2 hotărâri ale Guvernului.

Curtea a adoptat o hotărâre pentru revizuirea Avizului său nr.4 din 26 decembrie 2000 privind constatarea circumstanțelor care justifică dizolvarea Parlamentului, o hotărâre pentru interpretarea Constituției, 2 hotărâri privind validarea mandatelor deputaților aleși în Parlamentul Republicii Moldova și o hotărâre privind declararea unui candidat supleant deputat în Parlament. Curtea a emis 8 hotărâri în probleme ce țin de competența sa funcțională.

Curtea a emis 4 avize: 2 avize cu privire la confirmarea legalității alegerii Parlamentului Republicii Moldova, un aviz privind constatarea circumstanțelor care justifică dizolvarea Parlamentului și un aviz privind constatarea circumstanțelor care justifică interimatul funcției de Președinte al Republicii Moldova.

Au fost sistate 3 procese: 2 în legătură cu înregistrarea parității de voturi la adoptarea actului Curții și unul pentru motivul că excepția de neconstituționalitate a actului normativ contestat a fost rezolvată.

Nu au fost acceptate spre examinare în fond 13 sesizări, fiind depuse cu încălcarea prevederilor art.39 din Codul jurisdicției constituționale.

Asupra hotărârilor Curții au fost expuse 6 opinii separate.

La 1 ianuarie 2010 au rămas neexamineate 4 sesizări.

1.1. art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție (Controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova)

La 17 martie 2009 Curtea Constituțională a recunoscut constituționalitatea prevederilor alin.(1) art.326 din Codul de procedură penală al Republicii Moldova (**Hotărârea nr.5¹**).

¹ M.O. nr.62-64/4 din 27.03.09

Autorul sesizării a menționat că prevederile alin.(1) art.326 CPP încalcă dreptul inculpatului la apărare și intră în contradicție cu alin.(2) art.325 CPP, care stipulează că modificarea învinuirii în instanța de judecată se admite dacă prin aceasta nu se agravează situația inculpatului și nu se lezează dreptul său la apărare. În opinia sa, neconstituționalitatea prevederilor sesizate se deduce și din lipsa de acces a inculpatului la două grade de jurisdicție în cazul în care procurorul modifică învinuirea în instanța de apel, dat fiind faptul că în instanța de recurs nu este posibilă reexaminarea circumstanțelor de fapt.

În hotărâre Curtea Constituțională a readus în atenție prevederea Concepției reformei judiciare și de drept din Republica Moldova referitoare la faptul că “legislația de procedură penală va exclude astfel de procese cum ar fi ...expedierea dosarelor de către instanța judecătorească la reanchetare”, care în final a dus la amendarea legislației penale, procurorul obținând dreptul de a modifica învinuirea adusă inculpatului, în sensul agravării, la examinarea cauzei penale în prima instanță și în instanța de apel.

Curtea a remarcat că este inadmisibilă practica aducerii neîntemeiate de noi capete de acuzare în procesul judecării cauzei penale, însă este la fel de inadmisibil ca reprezentantul acuzării de stat, care descoperă în cadrul procesului penal noi circumstanțe incriminatoare, să nu poată aplica pîrghiile justiției pentru calificarea corectă și echitabilă a faptelor comise de inculpat.

Curtea a relevat că prevederile alin.(1) art.326 CPP nu lezează drepturile inculpatului la apărare și la un proces echitabil, consacrate de art.20 și art.26 din Constituție.

Exercitînd controlul compatibilității prevederilor contestate cu art.54 din Constituție, Curtea a constatat că aceste prevederi sînt reglementate printr-o lege organică – CPP. Aplicarea prevederilor alin.(1) art.326 CPP doar cu condiția că “probele cercetate în ședința de judecată dovedesc incontestabil că inculpatul a săvîrșit o infracțiune mai gravă decît cea incriminată anterior” denotă că această

restrângere este necesară în interesul ordinii publice, în scopurile prevenirii infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane.

Prevederile alin.(1) art.326 CPP concordă și cu principiul proporționalității, statuat de alin.(4) art.54 din Constituție. Astfel, procurorul trebuie să emită în acest sens o ordonanță, iar instanța are obligația de a accepta ordonanța numai în cazul prezentării probelor incontestabile. Curtea a constatat că prevederile contestate nu aduc atingere existenței dreptului la apărare, deoarece instanța, la cererea inculpatului sau a avocatului, are obligația de a acorda termenul necesar pentru pregătirea apărării de noua învinuire, după aceasta judecarea cauzei continuă.

Curtea a menționat că prevederile contestate nu vin în contradicție nici cu principiul prezumției nevinovăției, garantat de art.21 din Constituție, pentru că se aplică în procesul efectuării justiției, noua încadrare formulată de procuror urmînd a fi examinată de către instanța de judecată pînă la pronunțarea sentinței.

Referitor la dreptul persoanei de acces la dublul grad de jurisdicție, Curtea a subliniat că acesta este garantat de art.119 din Constituție, precum și de jurisprudența CEDO. Potrivit CEDO, “la examinarea de către o jurisdicție superioară a unei declarații de vinovăție sau a unei condamnări pot fi apreciate fie probleme de fapt și de drept, fie doar probleme de drept”. Astfel, este dreptul statului de a stabili prin lege gradele de control al jurisdicției aplicate.

La 26 mai 2009 Curtea a declarat constituționale prevederile articolelor I-XII, XIV-XVII, XIX și XXI alin.(1), (2), (4) lit.a) din Legea nr.273-XVI din 7 decembrie 2007 “Pentru modificarea și completarea unor acte legislative” și articolul unic pct.2 alin.(2) din Legea nr.76-XVI din 10 aprilie 2008 “Pentru modificarea și completarea Codului electoral nr.1381-XIII din 21 noiembrie 1997”, prin care au fost operate modificări și completări într-un șir de acte legislative, conform cărora cetățenii Republicii Moldova care dețin cetățenia altui stat nu pot deține funcția eligibilă de deputat în Parlament și de Președinte al Republicii Moldova sau, prin numire, anumite funcții publice. Totodată, Curtea a sistat procesul pentru controlul constituționalității art.XVIII din Legea nr.273-XVI din 7 decembrie 2007 “Pentru modificarea și completarea unor acte legislative” (**Hotărîrea nr.9²**).

² M.O. nr.99-100/9 din 05.06.2009

În viziunea autorului, prevederile legale sînt discriminatorii pe bază de naționalitate/cetățenie față de cetățenii Republicii Moldova care dețin și cetățenia altui stat, limitează dreptul acestor cetățeni la muncă și libera alegere a muncii și contravin următoarelor norme: art.4 alin.(1), art.16 alin.(2), art.38 alin.(3), art.43 alin.(1), art.54 alin.(2) și (3) din Constituție, art.17 alin.1 din Convenția europeană cu privire la cetățenie (ratificată de către Parlamentul Republicii Moldova prin Hotărîrea nr.621-XIV din 14 octombrie 1999), art.3 din Protocolul adițional nr.1 la Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

Prevederile legale supuse controlului constituționalității reglementează nemijlocit dreptul de a accede la o funcție publică, drept prevăzut expres de art.39 alin.(2) din Constituție, care stipulează: “Oricărui cetățean i se asigură, potrivit legii, accesul la o funcție publică”. Pentru aceste motive Curtea a raportat critica formulată de autor nu la dispozițiile constituționale ale art.43 alin.(1), ci la dispozițiile constituționale ale art.39 alin.(2).

Curtea a observat că drepturile electorale, reprezentînd elementul de bază al statutului constituțional al alegătorului, constituie concomitent și un element de drept public, prin care se manifestă atît interesul personal al alegătorului, cît și interesul public, realizat prin alegeri, în baza cărora se formează organele de stat.

Avînd în vedere caracterul social-politic al drepturilor electorale, legiuitorul este chemat să creeze condiții adecvate pentru realizarea voinței suverane a poporului pe calea exercitării drepturilor electorale de către cetățenii statului și, respectiv, a formării unor organe autonome și independente ale puterii publice, menite să transpună în viață interesele poporului și să garanteze drepturile și libertățile omului și cetățeanului Republicii Moldova.

Prin urmare, stabilind condițiile în care cetățenii Republicii Moldova pot fi aleși în organele puterii de stat, legiuitorul a fost în drept să instituie norme legale speciale cu privire la drepturile și libertățile persoanelor care dețin cetățenia unui stat străin, în primul rînd, drepturile lor politice, inclusiv cele electorale, care constituie un element al suveranității de stat și dobîndirea cărora este determinată, de regulă, de deținerea cetățeniei acelu stat cu care persoana are o legătură politico-juridică permanentă.

Întrucît cetățeanul Republicii Moldova care deține cetățenia altui stat se află într-o legătură politico-juridică cu un stat străin, față de care el are îndatoriri constituționale și alte îndatoriri ce decurg

din legislația statului respectiv, importanța cetățeniei Republicii Moldova, ca expresie a valorii legăturii politico-juridice cu Republica Moldova și a devotamentului său față de ea, se diminuează esențial.

În exercitarea atribuțiilor de deputat persoana cu multiplă cetățenie poate fi influențată nu doar de cerințele ordinii constituționale a Republicii Moldova și de interesele poporului său, dar și de interesele unui stat străin. Supunerea, implicit îndeplinirea de către deputat nu doar a voinței suverane a poporului Republicii Moldova, ci și a voinței poporului unui stat străin intră în contradicție cu principiul constituțional al independenței mandatului de deputat și al suveranității de stat, precum și al securității naționale, al nedivulgării informațiilor confidențiale și subminează supremația Constituției Republicii Moldova.

Promovarea în funcțiile publice de răspundere a unor persoane care dețin în exclusivitate cetățenia Republicii Moldova contribuie la educarea spiritului patriotic și a conștiinței juridice a populației.

Ingerința urmărește asigurarea loialității membrilor Parlamentului față de stat și de aceea scopul este legitim.

Cît privește dreptul de a accede la o funcție publică ocupată prin numire, Curtea a remarcat că interdicția impusă persoanelor care dețin cetățenia unui stat străin nu se referă la orice funcție publică, ci doar la cele, în exercițiul cărora persoanele au acces la secretul de stat, asigură independența politică și economică a statului, integritatea teritorială și suveranitatea statului, regimul constituțional, apără drepturile și libertățile cetățenilor Republicii Moldova.

În lumina normelor constituționale enunțate, devotamentul față de țară constituie o obligație esențială, ce rezultă din raporturile de cetățenie, aceste raporturi fiind defnitorii în condiționarea de către legiuitor a accesului la anumite funcții publice.

Curtea a considerat că ingerința este proporțională scopului urmărit, deoarece nu aduce atingere substanței drepturilor electorale, nu încalcă dreptul persoanei de a candida pentru alegeri și de a fi ales, nu anihilează libera exprimare a voinței poporului în alegerea corpului legislativ, nu privează de substanță nici dreptul de acces la o funcție publică, ci doar condiționează exercițiul dreptului de a deține funcția de deputat în Parlament, de Președinte al Republicii Moldova sau de a ocupa anumite funcții publice în Guvern, poliție, Curtea de Conturi, Curtea Constituțională, serviciul public, instanțele judecătorești, Banca Națională, Serviciul de Protecție și Pază de Stat, Comisia Națională a Pieței Financiare, Serviciul de Informații și Securitate, organele vamale, serviciul diplomatic, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Serviciul de Stat de Curieri Speciali de deținerea exclusivă a cetățeniei Republicii Moldova.

Este la discreția persoanei interesate să aleagă între funcția la care pretinde și deținerea mai multor cetățenii.

Curtea a conchis că excepția instituită prin dispozițiile legilor nr.273-XVI și nr.76-XVI pentru cetățenii Republicii Moldova care dețin cetățenia unui stat străin de a ocupa, prin alegere sau numire, unele funcții publice este conformă art.38 alin.(3) și art.39 alin.(2) din Constituție și corelează cu normele unanim recunoscute ale dreptului internațional și tratatelor la care Republica Moldova este parte.

Instituind restricția respectivă, legiuitorul național a pornit de la faptul că aceasta este condiționată de un important scop constituțional – necesitatea apărării bazelor regimului constituțional (art.54 alin.(2) din Constituție). Prin urmare, restricția operată prin Legile nr.273-XVI și nr.76-XVI nu aduce atingere nici dispozițiilor constituționale cuprinse în art.4 alin.(1), art.16 alin.(2), art.17 alin.(1) din Convenția europeană cu privire la cetățenie, art.3 din Protocolul adițional nr.1 la Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

La 2 iunie 2009 Curtea a recunoscut drept constituționale prevederile art.I pct.2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11 și art.III din Legea nr.94-XVI din 8 mai 2008 “Pentru modificarea și completarea unor acte legislative” și drept neconstituționale sintagma “cu excepția cazurilor expuse la alin.(2) și (3)” cuprinsă în alin.(1) art.53 și integral prevederile alin.(2) și alin.(3) art.53 din Legea asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne nr.1544-XII din 23 iunie 1993 în redacția Legii nr.94-XVI din 8 mai 2008 “Pentru modificarea și completarea unor acte legislative” (*Hotărârea nr.10*³).

³ M.O. nr.101/10 din 10.06.2009

Modificările operate prin Legea nr.94-XVI din 08.05.2008, contestate în cele trei sesizări, au ca obiect mai multe domenii reglementate prin Legea nr.1544-XII din 23.06.1993:

- toate majorările la pensiile categoriilor de persoane vizate în Legea nr.1544-XII din 23.06.1993, care anterior erau calculate în quantum procentual din pensia minimă pentru limită de vîrstă, au fost

stabilite în sumă fixă, respectându-se proporțiile procentuale prevăzute de lege pînă la modificare (prin prevederile art.I pct.3, 5, 7, 10, 11 din Legea nr.94-XVI din 08.05.2008 au fost modificate art.16, 23, 26, 38, 39¹ din Legea nr.1544-XII din 23 iunie 1993);

- au fost micșorate sau anulate pensiile plătite persoanelor în baze legale care nu au atins limita de vîrstă în serviciul militar prin contract și au fost reîncadrate în serviciul militar sau cărora li s-a prelungit peste limita de vîrstă, stabilită de legislație, termenul de aflare în serviciu (prin prevederile art.1 pct.14 din Legea nr.94-XVI din 08.05.2008 a fost modificat art.53 alin.(2) și alin.(3) din Legea nr.1544-XII din 23.06.1993);

- o parte din categoriile de persoane, care primeau pensie în baza Legii nr.1544-XII din 23.06.1993, au fost excluse din această lege și incluse în alte acte normative (prin prevederile art.I pct.8 din Legea nr.94-XVI din 08.05.2008 a fost exclus art.26¹ din Legea nr.1544-XII din 23.06.1993);

- au fost anulate suplimentele și majorările la unele tipuri de pensii (prin prevederile art.I pct.4 și art.6 din Legea nr.94-XVI din 08.05.2008 au fost excluse art.17 și art.25 din Legea nr.1544-XII din 23.06.1993);

- a fost concretizat modul de recalculare a pensiilor stabilite pînă la adoptarea Legii nr.94-XVI din 08.05.2008: "Pensiile stabilite anterior datei intrării în vigoare a prezentei legi în conformitate cu Legea asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele afacerilor interne nr.1544-XII din 23 iunie 1993 vor fi supuse recalculării începînd cu 1 ianuarie 2003, ținîndu-se cont de mărimea pensiei minime pentru limită de vîrstă stabilită de la această dată în sumă de 135 lei".

În opinia semnatarilor sesizărilor, prevederile art.I și art.III din Legea nr.94-XVI din 08.05.2008 contravin art.1, art.6, art.7, art.8, art.15, art.16, art.43 alin.(1), art.46, art.47, art.54 din Constituție, art.7, art.22, 23 din Declarația Universală a Drepturilor Omului, precum și art.2 din Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, încălcînd drepturile economice ale pensionarilor, și art.1 din Protocolul nr.1 la Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

Curtea Constituțională a menționat că, odată cu intrarea în vigoare a Legii nr.358-XV din 31.07.2003, nu se mai operează indexarea pensiei minime pentru limită de vîrstă în cazul persoanelor care beneficiază de prevederile Legii nr.1544-XII din 23.06.1993. Legea nr.156-XIV din 14 octombrie 1998 reglementează acordarea pensiilor persoanelor ce achită contribuții la bugetul asigurărilor sociale de stat, pe cînd Legea nr.1544-XII din 23.06.1993 vizează persoanele care primesc pensii de la bugetul de stat și pe parcursul activității nu achită contribuții la bugetul asigurărilor sociale de stat. Militarii și persoanele din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne nu achită contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii, de aceea pensiile acestora sînt achitate de la bugetul de stat.

Curtea Constituțională a reținut că drept bază pentru stabilirea cuantumului anumitor pensii prin Legea nr.1544-XII din 23.06.1993 în redacția Legii nr.94-XVI din 08.05.2008 a servit pensia minimă pentru limită de vîrstă existentă la momentul aplicării Legii nr.358-XV din 31.07.2003 – 135 lei. De aici rezultă că legea nu a diminuat mărimea pensiei calculate anterior.

Prevederile art.I pct.3, 5, 7, 10, 11 din Legea nr.94-XVI din 08.05.2008 referitoare la art.16, 23, 26, 38, 39¹ din Legea nr.1544-XII din 23.06.1993 stabilesc majorările și suplimentele la pensiile categoriilor de persoane vizate în Legea nr.1544-XII din 23.06.1993 în mărimi concrete și, deoarece pensiile nu au fost micșorate, prevederile respective nu aduc atingere art.47 și art.54 din Constituție.

Curtea a remarcat, luînd în considerare concluziile expuse în hotărîre, că persoanele care cad sub incidența normelor contestate nu au dobîndit drepturi patrimoniale asupra unor sume bănești, prin urmare, nu li se lezează dreptul de proprietate și nu se încalcă art.46 alin.(1) din Constituție.

Prin art.III al Legii nr.94-XVI din 08.05.2008 legislatorul a eliminat contradicțiile apărute în aplicarea normelor Legii nr.1544-XII din 23.06.1993 după adoptarea Legii nr.156-XIV din 14 octombrie 1998, luînd în considerare și situația existentă la momentul adoptării Legii nr.358-XV din 31.07.2003. La această dată cuantumul pensiei minime pentru limită de vîrstă constituia 135 lei, suma respectivă fiind luată ca bază atît la elaborarea normei contestate, cît și la operarea tuturor modificărilor în Legea nr.1544-XII din 23.06.1993 prin Legea nr.94-XVI din 08.05.2008. Curtea Constituțională a apreciat că norma art.III al Legii nr.94-XVI din 08.05.2008 corespunde rigorilor principiului neretroactivității legii, garantat de art.22 din Constituție.

Curtea a conchis că excluderea alin.(3) din art.2 al Legii nr.1544-XII din 23.06.1993 nu aduce atingere drepturilor invocate de autorii sesizării.

Curtea Constituțională a subliniat: creînd condiții pentru creșterea calității vieții, Republica Moldova onorează dispozițiile Legii Supreme și obligațiile asumate prin aderarea la Declarația Universală a Drepturilor Omului, Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale,

Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și alte acte internaționale.

La determinarea temeiurilor juridice, a condițiilor de acordare a pensiilor legiuitorul este obligat să țină cont de faptul că asigurările sociale stabilite anterior nu pot fi anulate fără a fi substituite prin măsuri echivalente.

Diminuarea cuantumului sau suspendarea plății pensiei sînt posibile numai în cazurile în care la stabilirea ei au fost comise abuzuri sau alte încălcări ale legii.

Curtea a relevat că sintagma “cu excepția cazurilor expuse în alin.(2) și (3)” din alin.(1) al art.53 și prevederile alin.(2) și alin.(3) ale art.53 din Legea nr.1544-XII din 23.06.1993 contravin principiilor constituționale ale echității, nediscriminării și neretroactivității legii, precum și hotărîrilor Curții în acest domeniu.

Pentru motivul că s-a înregistrat paritate de voturi Curtea Constituțională a sistat procesul pentru controlul constituționalității Hotărîrii Parlamentului nr.1-XVIII din 28 august 2009 privind formarea Comisiei pentru efectuarea alegerii prin vot secret a Președintelui Parlamentului, Hotărîrii Parlamentului nr.2-XVIII din 28 august 2009 privind aprobarea procesului-verbal nr.1 al ședinței Comisiei pentru efectuarea alegerii prin vot secret a Președintelui Parlamentului și Hotărîrii Parlamentului nr.3-XVIII din 28 august 2009 pentru alegerea Președintelui Parlamentului, aceste acte fiind prezumate constituționale. Considerînd că sesizarea trebuia să fie respinsă la etapa examinării preliminare ca nefiind de competența Curții, un judecător și-a expus opinia separată (*Decizia nr.2 din 08.09.2009⁴*).

⁴ M.O. nr.140-141/16 din 11.09.2009

Pentru același motiv, paritate de voturi, Curtea a sistat procesul pentru controlul constituționalității art.26 alin.(1) lit.a) din Regulamentul cu privire la procedura și condițiile de eliberare a licențelor de emisie și a autorizațiilor de retransmisie, aprobat prin Hotărîrea Parlamentului nr.433-XVI din 28 decembrie 2006, prevederea contestată prezumîndu-se constituțională, conform art.27 alin.(2) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și art.66 alin.(5) din Codul jurisdicției constituționale (*Decizia nr.4 din 06.10.2009⁵*).

⁵ M.O. nr.156/19 din 16.10.2009

Curtea a respins sesizările:

- pentru controlul constituționalității Decretului Președintelui Republicii Moldova nr.2243-IV din 15 iunie 2009 privind dizolvarea Parlamentului, pentru motivul că nu poate face obiect al controlului constituționalității (*scrisoarea nr.JCC-03/13a din 28 iulie 2009*);

- pentru controlul constituționalității Hotărîrii Parlamentului nr.19-XVII din 10 iunie 2009 pentru acordarea votului de încredere Programului de activitate și întregii liste a Guvernului și a Decretului Președintelui Republicii Moldova nr.2239-IV din 10 iunie 2009 privind numirea Guvernului, deoarece este lipsită de obiect (*scrisoarea JCC-05/12a din 30 iulie 2009*);

- pentru controlul constituționalității unor prevederi din Codul audiovizualului al Republicii Moldova nr.260-XVI din 27 iulie 2006, pentru motivul retragerii sesizării (*scrisoarea JCC-06/20a din 20 octombrie 2009*);

- pentru controlul constituționalității art.10 alin.(3) din Legea cu privire la procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova nr.1234-XIV din 22 septembrie 2000, urmînd ca autorul să concretizeze obiectul sesizării (*scrisoarea JCC-02/28a din 16 decembrie 2009*);

- pentru controlul constituționalității Hotărîrii Parlamentului nr.23-XVIII din 25 septembrie 2009 privind eliberarea domnului Artur Reșetnicov din funcția de director al Serviciului de Informații și Securitate, pentru motivul că problema abordată nu face obiectul justiției constituționale (*scrisorile JCC-03/21a din 16 decembrie 2009 și JCC-03/22a din 16 decembrie 2009*);

- pentru controlul constituționalității Legii nr.348-XV din 12.07.2001 pentru ratificarea Tratatului dintre Republica Moldova și Ucraina cu privire la frontiera de stat, urmînd ca autorul să concretizeze obiectul și să motiveze sesizarea în conformitate cu prevederile art.39 din Codul jurisdicției constituționale (*scrisoarea JCC-01/29a din 18 decembrie 2009*).

1.2. art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție
(Controlul constituționalității hotărârilor și ordonanțelor Guvernului)

La 28 aprilie 2009 Curtea a recunoscut constituționalitatea Hotărârii Guvernului nr.1284 din 2 octombrie 2002 “Despre aprobarea Regulamentului privind modul de desfășurare a concursului pentru obținerea licenței de comercializare a resturilor și deșeurilor de metale feroase și neferoase, de baterii de acumulate uzate, inclusiv în stare prelucrată, către agenții economici aflați pe teritoriul Republicii Moldova și care nu au relații fiscale cu sistemul ei bugetar, precum și exportul acestora”, cu modificările ulterioare, și a Regulamentului aprobat prin aceasta (**Hotărârea nr.8⁶**).

⁶ M.O. nr.89-90/8 din 12.05.2009

Autoarea sesizării a subliniat că Hotărârea nr.1284 a fost emisă întru executarea Legii nr.787-XIII din 26 martie 1996 “Cu privire la resursele materiale secundare”, care a fost abrogată la 14 decembrie 2007. Ca urmare, Regulamentul aprobat prin Hotărârea nr.1284 a devenit o sursă de norme juridice care nu sînt bazate pe lege, fapt ce contravine art.102 alin.(2) din Constituție. Instituind prin Regulament norme cu caracter primar, executivul și-a arogat atribuții improprii, încălcînd art.6 din Constituție. În opinia sa, Hotărârea nr.1284 și prevederile Regulamentului aprobat prin această hotărîre contravin art.8 alin.(1), art.9 alin.(3), art.46, art.54 alin.(2), art.102, art.126 alin.(2) lit.b), c) și g), art.127 alin.(1) și (2) și art.129 alin.(2) din Constituție.

Curtea a reținut că Hotărârea nr.1284 a fost emisă de Guvern în anul 2002, în executarea Legii nr.787-XIII din 26 martie 1996 “Cu privire la resursele materiale secundare” (abrogată la 14 decembrie 2007) și a Legii nr.451-XV din 30 iulie 2001 “Privind licențierea unor genuri de activitate”, cu modificările și completările ulterioare. La 6 iunie 2008, prin Hotărârea nr.669 “Pentru aprobarea modificărilor ce se operează în Hotărârea Guvernului nr.1284 din 2 octombrie 2002”, Guvernul a exclus referința la Legea nr.787-XIII.

La 10 aprilie 2009 Guvernul, prin Hotărârea nr.276, a modificat preambulul Hotărârii nr.1284 din 2 octombrie 2002 și pct.1 al Regulamentului, substituind textul “Legea nr.451-XV din 30 iulie 2001 “Privind licențierea unor genuri de activitate” cu textul: “art.8 alin.(2¹) din Legea nr.451-XV din 30 iulie 2001 “Privind reglementarea prin licențiere a activității de întreprinzător”.

Curtea a conchis că Guvernul nu și-a depășit limitele de competență și nu și-a arogat atribuții improprii, Hotărârea nr.1284 fiind adoptată în executarea dispozițiilor legale, cu respectarea normelor art.102 alin.(2) din Constituție.

Legile ce reglementează expres activitățile licențiate stabilesc cerințe și condiții de licențiere, a căror respectare este obligatorie pentru solicitantul și titularul de licență la desfășurarea genului respectiv de activitate.

Instituirea, pentru anumite sectoare de activitate considerate de importanță națională, a măsurilor pe care statul le consideră necesare pentru realizarea acestor obiective este atribuția suverană a legiuitorului (art.66 și art.126 alin.(2) din Constituție).

Potrivit art.8 alin.(1) lit.a) pct.21) din Legea nr.451-XV din 30.07.2001, se supun reglementării prin licențiere următoarele genuri de activitate: colectarea, păstrarea, prelucrarea, comercializarea, precum și exportul resturilor și deșeurilor de metale feroase și neferoase, de baterii de acumulate uzate, inclusiv în stare prelucrată.

Valorificarea și reciclarea resurselor materiale secundare constituie o ramură importantă a economiei statului, care implică necesitatea folosirii raționale a resurselor naturale, respectarea cerințelor securității industriale și, pentru acest motiv, asigurarea unui control riguros, de aceea este justificată instituirea unor condiții pentru licențierea genurilor respective de activitate.

În conformitate cu art.8 alin.(2¹) din Legea nr.451-XV din 30.07.2001, legiuitorul a pus în sarcina Guvernului de a elabora și aproba Regulamentul privind modul de desfășurare a concursului pentru obținerea licenței pentru exportul resturilor și deșeurilor de metale feroase și neferoase, de baterii de acumulate uzate, inclusiv în stare prelucrată, precum și pentru comercializarea lor.

Curtea a apreciat că stabilirea pentru agenții economici, prin acte normative, a unor standarde referitoare la desfășurarea activităților de comercializare a resturilor și deșeurilor de metale feroase și neferoase, de baterii de acumulate uzate, precum și de export al acestora, nu aduce atingere dispozițiilor art.9 alin.(3) și art.126 alin.(1) din Constituție. Modalitatea și condițiile rezonabile de desfășurare a concursului pentru obținerea licenței sînt dictate de specificul activității și de interese de securitate industrială.

Astfel, Curtea a conchis că prevederile Regulamentului aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.1284 în vederea executării Legii nr.451-XV “Privind reglementarea prin licențiere a activității de întreprinzător” nu contravin dispozițiilor constituționale și nu aduc atingere drepturilor agenților economici de a comercializa și exporta deșeuri către agenții economici aflați pe teritoriul Republicii Moldova și care nu au relații fiscale cu sistemul ei bugetar.

Curtea, de asemenea, a subliniat că dispozițiile contestate din Regulament nu conțin elemente discriminatorii și, prin urmare, nu încalcă principiile constituționale ale universalității drepturilor, libertăților și îndatoririlor fundamentale și egalității persoanei în fața legii.

Un judecător nu a fost de acord cu hotărârea Curții și, în *opinia sa separată*, a subliniat că, prin forma și modul de reglementare, Hotărârea Guvernului nr.1284 intervine în domeniul legii și astfel contrazice art.102 alin.(2) din Constituție.

Curtea Constituțională a sistat procesul pentru controlul constituționalității Hotărârii Guvernului nr.269 din 8 aprilie 2009 “Cu privire la instituirea regimului de vize” pe motiv că excepția de neconstituționalitate a actului normativ contestat a fost rezolvată. Hotărârea Guvernului nr.269 din 8 aprilie 2009 a fost abrogată prin Hotărârea Guvernului nr.572 din 28 septembrie 2009 (*Decizia nr.3 din 06.10.2009*⁷).

⁷ M.O. nr.155/18 din 13.10.2009

Au fost respinse prin scrisori sesizările:

- pentru controlul constituționalității prevederilor pct.23 alin.2 din Regulamentul cu privire la condițiile de stabilire, modul de calcul și de plată a indemnizațiilor pentru incapacitate temporară de muncă și altor prestații de asigurări sociale, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.108 din 03.02.2005 , pentru motivul că nu face obiectul controlului de constituționalitate (*scrisoarea JCC-03/8a din 18 iunie 2009*);

- pentru controlul constituționalității hotărârilor emise de Guvernul Republicii Moldova în perioada 30 aprilie – 15 iunie 2009, întrucât problema abordată nu face obiectul justiției constituționale (*scrisoarea JCC-04/11a din 31 iulie 2009*).

1.3. art.135 alin.(1) lit.b) din Constituție (Interpretarea Constituției)

La 27 octombrie 2009, la sesizarea fracțiunii parlamentare a Partidului Comuniștilor din Republica Moldova, Curtea a interpretat dispozițiile art.90 alin.(1) și alin.(2), art.91 și art.135 alin.(1) lit.f) din Constituție și a răspuns la întrebările formulate de autorul sesizării, și anume: este obligatoriu sau consultativ avizul Curții Constituționale privind constatarea circumstanțelor care justifică interimatul funcției de Președinte al Republicii Moldova în cazul demisiei; care este consecutivitatea acțiunilor Parlamentului și ale Curții Constituționale în cazul demisiei Președintelui Republicii Moldova și survenirii interimatului funcției de Președinte; din care moment survine interimatul funcției de Președinte al Republicii Moldova și cine trebuie să exercite atribuțiile șefului statului după declararea vacanței funcției până la instituirea interimatului; Președintele interimar trebuie să corespundă cerințelor prevăzute de art.78 alin.(2) din Constituție? (*Hotărârea nr.18*⁸).

⁸ M.O. nr.160-161/20 din 06.11.2009

În interpretarea prevederilor constituționale, Curtea a elucidat sensul unor noțiuni aplicabile institutului Președintelui Republicii Moldova, cum ar fi demisia, vacanța funcției, interimatul funcției. Curtea a apreciat că *demisia Președintelui Republicii Moldova* este o cerere scrisă, depusă în Parlament, prin care Președintele se retrage din funcția deținută. Demisia șefului statului se califică drept circumstanțe voluntare și subiective, apărute din proprie inițiativă. Puterea politică, care, potrivit conceptului suveranității naționale, aparține poporului, are un caracter unitar, inalienabil și indivizibil. Pornind de la acest raționament, conducerea statului este o activitate neîntreruptă, chiar dacă în unele situații atribuțiile de asigurare a funcționării normale a mecanismelor statului pot trece de la Președintele statului la alte persoane oficiale: Președintele Parlamentului sau Prim-ministru.

Vacanța funcției de Președinte al Republicii Moldova este perioada de timp care începe din momentul încetării mandatului Președintelui pînă la alegerea noului Președinte.

Interimatul funcției de Președinte al Republicii Moldova este o situație sau o perioadă de timp, în care Președintele Parlamentului sau, după caz, Primul-ministru exercită provizoriu funcția de Președinte al Republicii Moldova, pînă la alegerea, în corespundere cu art.78, art.79 și art.90 din Constituție, a noului șef de stat. Avînd în vedere faptul că nu poate exista un vid de putere, interimatul se asigură imediat după ce este declarată vacantă funcția de Președinte.

Curtea a relevat că funcția de Președinte interimar al Republicii Moldova (exercitată de Președintele Parlamentului sau Prim-ministru) este o funcție provizorie și nu este necesar ca Președintele interimar să corespundă cerințelor speciale prevăzute pentru candidatul la funcția de Președinte al Republicii Moldova.

În hotărîre Curtea s-a pronunțat, de asemenea, asupra caracterului avizului Curții Constituționale, menționînd că avizul se definește ca o opinie, o apreciere competentă asupra unei probleme aflate în dezbatere în cadrul organului emitent și, indiferent de faptul că este pronunțat pînă la declararea vacanței funcției sau după declararea vacanței funcției în baza demisiei, comportă caracter consultativ.

Curtea nu a acceptat spre examinare în fond:

- sesizarea pentru interpretarea prevederilor art.70 alin.(1) și art.81 alin.(1) din Constituție, ca fiind lipsită de obiect (**scrisoarea JCC-05/7b din 3 iunie 2009**);

- sesizarea privind constatarea interimatului funcției de Președinte al Republicii Moldova, imposibilitatea Președintelui de a-și exercita atribuțiile și declararea decretelor adoptate de Președintele Republicii în perioada de incompatibilitate ca fiind neconstituționale, pentru motivul că nu poate face obiect al controlului constituționalității (**scrisoarea JCC-04/10b din 27 iulie 2009**).

De asemenea, la 23 noiembrie 2009, Curtea a respins prin decizie sesizarea pentru interpretarea art.78 alin.(3) din Constituție, potrivit căruia Președinte al Republicii Moldova este ales candidatul care a obținut votul a trei cincimi din numărul deputaților aleși. Dacă nici un candidat nu a întrunit numărul necesar de voturi, se organizează al doilea tur de scrutin între primii doi candidați stabiliți în ordinea numărului descrescător.

Semnatarii sesizării au solicitat elucidarea sensului exact al acestor norme constituționale și excluderea neclarităților, opinînd că la alegerile pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova trebuie să participe în mod obligatoriu cel puțin doi candidați și considerînd inacceptabilă desfășurarea alegerilor cu un singur candidat.

În decizia Curții s-a subliniat că art.78 din Constituție conține dispoziții generale privind alegerea șefului statului. Potrivit alin.(6) din acest articol, procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova este stabilită prin lege organică. În exercitarea acestei obligații constituționale, Parlamentul a adoptat Legea nr.1234-XIV din 22.09.2000 cu privire la procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova, care conține norme speciale în acest domeniu, o parte din care au fost modificate prin Legea nr.49-XVIII din 30.10.2009. Modificările operate vizează și prevederile speciale referitoare la alegerile prezidențiale ordinare.

Potrivit art.135 alin.(1) lit.b) din Constituție, Curtea interpretează doar norme constituționale, interpretarea normelor legale fiind prerogativa exclusivă a Parlamentului. Avînd în vedere că în sesizare se solicită interpretarea unor norme constituționale generale în raport cu prevederile art.9 din Legea nr.1234-XIV din 22.09.2000 în redacția Legii nr.49-XVIII din 30.10.2009, aceasta ar însemna, de fapt, exercitarea controlului constituționalității prevederilor legale menționate, problemă care ține de competența Curții Constituționale, potrivit art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție, dar care nu face obiectul sesizării în cauză. În contextul celor enunțate Curtea a subliniat că actul normativ este prezumat constituțional pînă cînd neconstituționalitatea lui va fi dovedită în procesul jurisdicției constituționale (art.7 din Codul jurisdicției constituționale).

Curtea a considerat că obiectul sesizării nu este interpretarea normelor constituționale, ci aplicarea dispozițiilor legale cu privire la alegerea Președintelui Republicii Moldova (**Decizia din 23 noiembrie 2009**⁹).

⁹ M.O. nr.173/22 din 01.12.2009

1.4 art.135 alin.(1) lit.c) din Constituție

În anul de referință Curtea nu s-a pronunțat în această problemă.

1.5. art.135 alin.(1) lit.d) din Constituție
(Confirmarea rezultatelor referendumurilor republicane)

În anul 2009 Curtea nu a examinat astfel de cauze.

1.6. art.135 alin.(1) lit.e) din Constituție
(Confirmarea rezultatelor alegerii Parlamentului
și a Președintelui Republicii Moldova)

La 5 aprilie 2009 au avut loc alegerile pentru Parlamentul Republicii Moldova de legislatura a XVII-a.

Comisia Electorală Centrală a prezentat Curții Constituționale spre examinare raportul cu privire la rezultatele alegerilor Parlamentului Republicii Moldova de legislatura a XVII-a din 5 aprilie 2009 și procesul-verbal privind totalizarea voturilor exprimate în ansamblu pe țară.

Ca urmare a demersurilor depuse, Curtea Constituțională a dispus pentru Comisia Electorală Centrală renumărarea voturilor exprimate în alegerile parlamentare din 5 aprilie 2009 în ansamblu pe țară (**Decizia nr.1 din 12.04.2009**).

În ședința din data de 22 aprilie 2009 Curtea Constituțională a confirmat legalitatea alegerilor Parlamentului Republicii Moldova de legislatura a XVII-a din 5 aprilie 2009, subliniind că Parlamentul a fost ales *în mod legal*, prin sufragiu universal, egal, direct, secret și liber exprimat (**Avizul nr.1¹⁰**).

¹⁰ M.O. nr.83-85/7 din 30.04.2009

Un judecător a apreciat că avizul Curții Constituționale a fost adoptat cu încălcarea procedurii jurisdicției constituționale, în special a alin.(3) art.4, art.32, art.50, art.53, art.59 din Codul jurisdicției constituționale și a alin.(3) art.31 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, alin.(3) art.67, alin.(2) art.89 din Codul electoral, expunându-și *opinia separată*.

În aceeași ședință Curtea Constituțională a validat mandatele deputaților aleși în Parlamentul Republicii Moldova de legislatura a XVII-a și a confirmat listele candidaților supleanți la funcția de deputat, în hotărârea adoptată reținând că nu au fost constatate circumstanțe care să împiedice validarea mandatelor deputaților aleși în Parlamentul Republicii Moldova de legislatura a XVII-a (**Hotărârea nr.7¹¹**).

¹¹ M.O. nr.83-85/6 din 30.04.2009

La 29 iulie 2009 au avut loc alegerile anticipate în Parlamentul Republicii Moldova. Examinând la 14 august 2009 materialele prezentate de Comisia Electorală Centrală, Curtea Constituțională a constatat (**Avizul nr.3¹²**) că, dintre concurenții electorali înregistrați de Comisia Electorală Centrală pentru alegerile în Parlamentul Republicii Moldova de legislatura a XVIII-a, mai mult de cinci la sută din voturile valabil exprimate în ansamblu pe țară au obținut:

¹² M.O. nr.127-130/14 din 21.08.2009

Partidul Comuniștilor din Republica Moldova	– 706732 – 44,7%
Partidul politic “Partidul Liberal Democrat din Moldova”	– 262028 – 16,6%
Partidul politic “Partidul Liberal”	– 232108 – 14,7%
Partidul Democrat din Moldova	– 198268 – 12,5%
Partidul politic “Alianța Moldova Noastră”	– 116194 – 7,3%

Curtea Constituțională a constatat că scrutinul parlamentar din 29 iulie 2009 s-a desfășurat conform prevederilor legale și standardelor internaționale cu privire la alegerile democratice, rezultatele scrutinului reflectând voința autentică a alegătorilor. În procesul alegerilor și la numărarea voturilor nu au fost comise încălcări ale Codului electoral de natură să influențeze rezultatele votării.

În exercitarea atribuțiilor care-i revin potrivit Constituției, Curtea Constituțională a confirmat că la 29 iulie 2009 Parlamentul Republicii Moldova de legislatura a XVIII-a a fost ales în conformitate cu prevederile art.38 din Constituție, în mod legal, prin sufragiu universal, egal, direct, secret și liber exprimat.

Tot în aceeași zi, la 14 august 2009, Curtea a validat mandatele deputaților aleși în Parlamentul Republicii Moldova de legislatura a XVIII-a și a confirmat listele candidaților supleanți la funcția de deputat în Parlament (*Hotărîrea nr.14¹³*).

¹³ M.O. nr.127-130/15 din 21.08. 2009

La 3 noiembrie 2009, ca urmare a demisiei deputatului Dorin Chirtoacă, Curtea a declarat ales în calitate de deputat în Parlament, cu validarea mandatului, candidatul supleant pe lista Partidului Liberal, dl Valeriu Munteanu (*Hotărîrea nr.19¹⁴*).

¹⁴ M.O. nr.160-161/21 din 06.11.2009

1.7. art.135 alin.(1) lit.f) din Constituție
(Constatarea circumstanțelor care justifică dizolvarea Parlamentului, demiterea
Președintelui Republicii Moldova sau interimatul funcției de Președinte,
precum și imposibilitatea Președintelui Republicii Moldova
de a-și exercita atribuțiile mai mult de 60 de zile)

La 12 iunie 2009 Curtea Constituțională a emis avizul privind constatarea circumstanțelor care justifică dizolvarea Parlamentului de legislatura a XVII-a (*Avizul nr.2¹⁵*).

¹⁵ M.O. nr.103/12 din 16.06.2009

Drept temei pentru examinarea dosarului a servit sesizarea Președintelui Republicii Moldova, dl Vladimir Voronin, depusă în conformitate cu art.24 și art.25 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art.38 alin.(1) și alin.(2) lit.b) și art.39 din Codul jurisdicției constituționale.

În aviz Curtea a arătat că, potrivit dispozițiilor art.78 alin.(1) și alin.(3) din Constituție, Parlamentul alege Președintele Republicii Moldova prin vot secret. Președinte al Republicii Moldova este ales candidatul care a obținut votul a trei cincimi din numărul deputaților aleși.

Alegerea Președintelui Republicii Moldova are loc în modul reglementat de Legea organică nr.1234-XIV din 22 septembrie 2000 “Cu privire la procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova”.

În cadrul alegerilor ordinare din 20 mai 2009 și al celor repetate din 3 iunie 2009 nici unul din candidații la funcția de Președinte al Republicii Moldova nu a întrunit numărul necesar de voturi, astfel, Președintele Republicii Moldova nu a fost ales.

Curtea a constatat că alegerile repetate pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova au fost obstrucționate de către 41 de deputați din fracțiunile parlamentare de opoziție, care au refuzat să ia buletinele de vot, motivînd că voturile exprimate în scrutinul parlamentar din 5 aprilie 2009 au fost falsificate.

Art.78 alin.(5) din Constituție prevede expres că Președintele în exercițiu dizolvă Parlamentul dacă și după alegerile repetate, desfășurate cu respectarea dispozițiilor constituționale și ale Legii organice nr.1234-XIV din 22 septembrie 2000, Președintele Republicii Moldova nu este ales.

Apreciînd dreptul constituțional al șefului statului de a dizolva Parlamentul în circumstanțele menționate, Curtea a subliniat că acest drept constituie o modalitate de a reacționa la obstrucționarea alegerilor repetate pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova. În acest caz, potrivit Legii Supreme, șeful statului nu numai este în drept să dizolve Parlamentul, dar și are obligația de a proceda astfel.

Curtea a constatat ca circumstanțe care justifică dizolvarea Parlamentului Republicii Moldova de legislatura a XVII-a nealegerea Președintelui Republicii Moldova prin blocarea alegerilor ordinare și repetate de către 41 de deputați.

La 17 septembrie 2009 Curtea Constituțională a constatat circumstanțele care justifică interimatul funcției de Președinte al Republicii Moldova (*Avizul nr.4¹⁶*).

¹⁶ M.O. nr.149/17 din 22.09.2009

Parlamentul Republicii Moldova a luat act de cererea de demisie a dlui Vladimir Voronin din funcția de Președinte al Republicii Moldova și a declarat vacantă funcția de Președinte al Republicii Moldova (Hotărîrea nr.14-XVIII din 11 septembrie 2009).

Prin Hotărîrea nr.15-XVIII din 11 septembrie 2009 Parlamentul a decis că interimatul funcției de Președinte al Republicii Moldova se asigură de Președintele Parlamentului, dl Mihai Ghimpu, iar hotărîrea se transmite Curții Constituționale pentru constatarea circumstanțelor ce justifică interimatul funcției de Președinte al Republicii Moldova.

Curtea Constituțională a reținut că, în conformitate cu art.135 alin.(1) lit.f) din Constituție, una din atribuțiile sale este constatarea circumstanțelor care justifică interimatul funcției de Președinte al Republicii Moldova.

Potrivit art.90 alin.(1) din Constituție, vacanța funcției de Președinte al Republicii Moldova intervine în caz de expirare a mandatului, de demisie, de demitere, de imposibilitate definitivă a exercitării atribuțiilor sau de deces.

În conformitate cu art.91 din Constituție, dacă funcția de Președinte al Republicii Moldova devine vacantă sau dacă Președintele este demis, ori dacă se află în imposibilitatea temporară de a-și exercita atribuțiile, interimatul se asigură, în ordine, de Președintele Parlamentului sau de Prim-ministru.

Textul constituțional definește cu claritate situațiile în care intervine necesitatea desemnării unui Președinte interimar.

Curtea a relevat că demisia șefului statului poate fi calificată drept circumstanțe voluntare și subiective, apărute ca urmare a propriei inițiative. Șeful statului a prezentat Parlamentului cererea de demisie, de care Parlamentul a luat act, declarînd vacanța funcției de Președinte al Republicii Moldova. Aceste circumstanțe, în opinia Curții Constituționale, justifică instituirea interimatului funcției de Președinte al Republicii Moldova. Pentru realizarea continuității exercitării funcției de șef al statului, Parlamentul, prin art.1 din Hotărîrea nr.15-XVIII din 11 septembrie 2009, a stipulat că interimatul funcției de Președinte al Republicii Moldova se asigură de Președintele Parlamentului.

Astfel, Curtea a constatat ca circumstanțe care justifică interimatul funcției de Președinte al Republicii Moldova vacanța funcției survenită ca urmare a demisiei șefului statului.

1.8. art.135 alin.(1) lit.g) din Constituție
(Rezolvarea cazurilor excepționale de neconstituționalitate
a actelor juridice sesizate de Curtea Supremă de Justiție)

La 4 iunie 2009 Curtea a recunoscut drept constituțională Hotărîrea Guvernului nr.923 din 4 septembrie 2001 cu privire la plasarea în câmpul muncii a absolvenților instituțiilor de învățămînt superior și mediu de specialitate de stat (cu modificările și completările operate prin hotărîrile Guvernului nr.1551 din 23.12.2003 și nr.433 din 25.04.2006) (**Hotărîrea nr.11¹⁷**).

¹⁷ M.O. nr.101/11 din 10.06.09

În opinia Curții Supreme de Justiție, hotărîrea Guvernului încalcă prevederile art.72 alin.(3) lit.j) și k) din Constituție, potrivit cărora regimul general privind raporturile de muncă, sindicatele și protecția socială, organizarea generală a învățămîntului se reglementează prin lege organică.

Curtea a relevat că Hotărîrea nr.923 nu reglementează organizarea generală a învățămîntului și regimul general privind raporturile de muncă, ci utilizarea rațională a mijloacelor publice destinate învățămîntului de stat. Politica statului în sfera învățămîntului, organizarea și funcționarea sistemului de învățămînt sînt determinate și reglementate prin Legea învățămîntului nr.547-XIII din 21.07.95 și prin Codul muncii, adoptat prin Legea nr.154-XV din 28.03.2003. Inserate în actele legislative, normele primare stabilesc reguli cu caracter general și obligatoriu, pe cînd prevederile Hotărîrii nr.923 au fost elaborate întru executarea prevederilor legale în domeniul învățămîntului, deci, sînt subsecvente acestora.

Curtea Constituțională a menționat că pct.3 și pct.4 din Hotărîrea nr.923, care prevăd în mod imperativ pentru toți absolvenții instituțiilor de învățămînt superior și mediu de specialitate de stat, care au învățat în grupele cu finanțare de la bugetul de stat, obligația de a lucra timp de 3 ani după absolvire conform repartizării de stat, sub sancțiunea restituirii cheltuielilor pentru studii absolut în toate cazurile de neexecutare a acestei obligații, nu contravin dispozițiilor art.35 alin.(1), art.43, art.44 din Constituție, care garantează dreptul la învățătură și la libera alegere a muncii și interzic munca forțată, precum și art.23 din Declarația Universală a Drepturilor Omului, adoptată la 10 decembrie 1948, art.8 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, adoptat la 16 decembrie 1966, art.2 din Convenția Organizației Internaționale a Muncii privind munca forțată și obligatorie, adoptată la 28 iunie 1930.

Un judecător nu a fost de acord cu hotărîrea Curții Constituționale, subliniind în *opinia sa separată* că prin adoptarea Hotărîrii nr.923, care conține norme primare, Guvernul și-a depășit atribuțiile și a încălcat art.102 din Constituție, iar conținutul Hotărîrii nr.923 încalcă dreptul la învățămîntul gratuit,

garantat de art.35 din Constituție, precum și principiul constituțional al egalității, statuat de art.16 din Constituție. După părerea sa, prin ingerința sa Guvernul a comis și o discriminare între persoanele care au pretins la învățământul gratuit, o parte din care, ulterior, au fost obligate să încheie contracte.

La 30 iunie 2009 Curtea a recunoscut drept constituțională sintagma “deținerii cetățeniei unui alt stat” cuprinsă în art.43 alin.(2) lit.k) din Legea serviciului în organele vamale nr.1150-XIV din 20 iunie 2000 (**Hotărîrea nr.12¹⁸**).

¹⁸ M.O. nr.110-111/13 din 10.07.2009

Curtea a reținut că deținerea cetățeniei Republicii Moldova, ca o condiție obligatorie și decisivă pentru ocuparea unei funcții publice în organele vamale, expres prevăzută de Legea nr.1150-XIV, rezultă și din Legea cetățeniei Republicii Moldova nr.1024-XIV din 2 iunie 2000. Conform acestei legi, numai cetățenii Republicii Moldova au dreptul de a ocupa funcții ce implică exercitarea autorității publice, în modul stabilit de lege (art.6 alin.(2)); cetățenii Republicii Moldova, domiciliați legal și obișnuit pe teritoriul Republicii Moldova, care posedă legal și cetățenia unui alt stat, beneficiază în egală măsură de aceleași drepturi și îndatoriri ca și ceilalți cetățeni ai Republicii Moldova, cu excepția cazurilor prevăzute de lege (art.25).

În Hotărîrea nr.9 din 26.05.2009 Curtea a considerat nefondată invocarea principiului egalității și nediscriminării în cazul în care, pentru a ocupa anumite funcții, persoana trebuie să corespundă anumitor criterii, arătând că dreptul de a accede la o funcție publică nu face parte din categoria drepturilor absolute, nu cade sub incidența art.54 alin.(3) din Constituție, prin urmare, poate fi supus restrîngerilor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele naționale majore. Reglementarea problemei cetățeniei, potrivit prevederilor art.3 alin.1 din Convenția europeană cu privire la cetățenie, este un drept suveran, un domeniu ce ține de competența exclusivă a fiecărui stat. Statelor-părți la această Convenție le aparține dreptul de a decide să permită sau să interzică pluralitatea de cetățenii, așadar, ele nu sînt lipsite de dreptul de a stabili pentru funcționarii publici incompatibilități legate de deținerea multiplei cetățenii.

Curtea a remarcat că interdicția impusă persoanelor care dețin cetățenia unui stat străin nu se referă la orice funcție publică, ci doar la cele în exercițiul cărora persoanele au acces la secretul de stat, asigură independența politică și economică a statului, integritatea teritorială și suveranitatea statului, regimul constituțional, apără drepturile și libertățile cetățenilor Republicii Moldova, și a conchis că excepția instituită pentru cetățenii Republicii Moldova care dețin cetățenia unui alt stat de a ocupa, prin alegere sau numire, unele funcții publice este conformă art.39 alin.(2) din Constituție și corelează cu normele unanim recunoscute ale dreptului internațional și tratatelor la care Republica Moldova este parte.

Curtea a constatat că accesul la secretul de stat este o condiție specială, complementară și nu modifică conținutul și caracterul funcției publice în organele vamale, indiferent de efectivul în care aceasta se încadrează. Curtea a raportat la cauza examinată concluziile expuse în Hotărîrea sa nr.9 din 26 mai 2009 în baza faptului că în îndeplinirea atribuțiilor funcționale colaboratorul vamal exercită autoritatea publică, apără independența economică a statului, regimul constituțional, drepturile și libertățile cetățenilor Republicii Moldova, susține interesele statului, al cărui cetățean este.

Un judecător și-a expus *opinia separată*, afirmînd că sintagma contestată din Legea serviciului în organele vamale încalcă principiul legalității, garantat de art.1 alin.(3) din Constituție, iar prin necorespunderea sa cu principiul similar garantat de Convenția europeană, contravine, de asemenea, art.4 din Constituție.

1. 9. art.135 alin.(1) lit.h) din Constituție

(Soluționarea chestiunilor care au ca obiect constituționalitatea unui partid)

Nu a fost acceptată spre examinare în fond sesizarea unui deputat în Parlament, prin care s-a contestat constituționalitatea Partidului Comuniștilor din Republica Moldova, pentru motivul necorespunderii conținutului acesteia cu cerințele procedurii constituționale (**scrisoarea JCC-04/3a din 25 martie 2009**).

În temeiul art.72 alin.(1) lit.b) din Codul jurisdicției constituționale, Curtea a declanșat procedura de revizuire a Avizului nr.4 din 26 decembrie 2000 “Privind constatarea circumstanțelor care justifică dizolvarea Parlamentului”.

Potrivit art.78 alin.(6) din Constituție, procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova este stabilită prin lege organică.

În exercitarea acestei obligații constituționale, Parlamentul a adoptat Legea nr.1234-XIV din 22.09.2000 cu privire la procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova, care conține norme speciale în acest domeniu, iar prin Legea nr.49-XVIII din 30.10.2009 “Pentru modificarea Legii nr.1234-XIV din 22 septembrie 2000 cu privire la procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova” a stabilit că scrutinul prezidențial poate avea loc și în cazul în care la funcția de Președinte al Republicii Moldova candidează o singură persoană. Cu referire la modificările operate în lege Curtea și-a expus poziția în Decizia din 23 noiembrie 2009 (*dosarul nr.26 b/2009*).

Astfel, ca urmare a modificării Legii nr.1234-XIV din 22 septembrie 2000 cu privire la procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova, avizul a fost revizuit. Din partea descriptivă a Avizului nr.4 din 26 decembrie 2000 a fost exclus enunțul: “De remarcat că din textul art.78 alin.(3) și (4) din Constituție reiese că la alegerile pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova trebuie să participe cel puțin doi candidați. În caz contrar, în lipsa alternativei, ar avea loc nu alegerea, ci desemnarea de facto a șefului statului de către Parlament”.

În *opinia separată* atașată la actul Curții un judecător a menționat că potrivit art.72 alin.(1) din Codul jurisdicției constituționale, revizuirea hotărârii și avizului se efectuează numai la inițiativa Curții Constituționale, prin decizie, adoptată cu votul majorității judecătorilor ei. Pentru acest motiv un judecător nu-și poate aroga calitatea de subiect în drept să inițieze revizuirea unei hotărâri sau a unui aviz, acest drept aparținând doar Curții Constituționale. Astfel, consemnarea numelui oricărui judecător, în cazul concret al judecătorului Victor Pușcaș, într-un act oficial al Curții în contextul respectiv învederează că judecătorului i se atribuie rolul plenului, ceea ce este inadmisibil (*Hotărârea nr.20¹⁹*).

¹⁹ M.O. nr.174-176/23 din 04.12.2009

II. EXECUTAREA HOTĂRÎRILOR CURȚII CONSTITUȚIONALE

La data aprobării raportului au rămas neexecutate 2 hotărâri ale Curții Constituționale: Hotărârea nr.22 din 18.12.2008 și Hotărârea nr.10 din 02.06.2009.

Prin Hotărârea nr.22 din 18 decembrie 2008 Curtea a declarat neconstituțională prevederea “detașarea în străinătate a conducătorilor autorităților publice locale de nivelul al doilea se va efectua după coordonarea prealabilă cu Prim-ministrul Republicii Moldova”, cuprinsă în pct.9 alin.(1) al Regulamentului cu privire la detașarea salariaților întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor din Republica Moldova, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.836 din 24 iunie 2002.

Prin Hotărârea nr.10 din 2 iunie 2009, Curtea Constituțională a declarat neconstituțională sintagma “cu excepția cazurilor expuse la alin.(2) și (3)” cuprinsă în alin.(1) art.53 și integral prevederile alin.(2) și alin.(3) art.53 din Legea asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne nr.1544-XII din 23 iunie 1993 în redacția Legii nr.94-XVI din 8 mai 2008 “Pentru modificarea și completarea unor acte legislative”.

Prin neexecutarea acestor hotărâri Guvernul a încălcat art.28¹ alin.(2) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, care prevede că Guvernul, în termen de 2 luni de la data publicării hotărârii Curții Constituționale, modifică părțile actului declarate neconstituționale.

Până în prezent Curtea n-a fost informată cu privire la examinarea a două adrese adoptate în anul 2002 și remise Parlamentului în conformitate cu art.79 din Codul jurisdicției constituționale.

Astfel, la 24 septembrie 2002, în procesul examinării sesizării privind controlul constituționalității unor prevederi ale Tratatului între Republica Moldova și Ucraina cu privire la frontiera de stat și a Protocolului adițional la Tratat, semnate la Kiev la 18 august 1999, Curtea Constituțională a constatat că reglementările naționale care guvernează problemele tratatelor internaționale conțin lacune și contradicții, pentru eliminarea cărora se impune operarea unor modificări. Curtea, de asemenea, a considerat oportună specificarea în art.135 din Constituție a categoriilor de tratate care pot fi supuse controlului constituționalității, precum și a momentului din care Republica Moldova devine parte la ele (ratificare, semnare, acceptare, aderare, aprobare etc.).

La 21 noiembrie 2002 Curtea Constituțională a examinat unele dispoziții din Legea contenciosului administrativ nr.793-XIV din 10 februarie 2000, cu modificările și completările ulterioare. Curtea a observat că legislatorul n-a concretizat persoanele oficiale de stat, exponente ale unui interes politic sau public deosebit, care cad sub incidența prevederilor art.4 lit.a) din lege, expediind Parlamentului o adresă pentru lichidarea lacunei legislative.

De asemenea, Curtea n-a fost informată în legătură cu adresa remisă la 26 martie 2007, prin care a atras atenția Parlamentului asupra inadvertenței existente între prevederea referitoare la procedura excepției de neconstituționalitate din Codul de procedura civilă și prevederile respective ale Constituției, Codului de procedură penală și legislației în domeniu.

Potrivit art.28¹ alin.(4) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, observațiile Curții privind lacunele reglementărilor normative, indicate în adresă, urmează să fie examinate de instanța vizată, care, în termen de cel mult 3 luni, va informa Curtea Constituțională despre rezultatele examinării.

III. PUBLICITATE ȘI TRANSPARENȚĂ

Pe parcursul anului 2009 actele Curții Constituționale au fost publicate în “Monitorul Oficial”, în digest-ul “Justiția constituțională în țările CSI și cele baltice”, în buletinele de jurisprudență constituțională ale Comisiei de la Veneția a Consiliului Europei.

Revista “Justiția constituțională”, editată de Curte, a publicat în variantă bilingvă 12 hotărâri, 5 avize, o decizie și raportul anual cu privire la exercitarea jurisdicției constituționale. Revista a inserat și 10 articole de sinteză semnate de savanți și practicieni din Moldova, Rusia, Ucraina, SUA, cele 8 alocuțiuni rostite în cadrul Ședinței festive consacrate aniversării a 15-a a Constituției Republicii Moldova, un interviu al Președintelui Curții Constituționale, peste 30 de informații vizînd diverse întrevederi, vizite, primirea delegațiilor, participarea judecătorilor Curții la seminare și conferințe internaționale.

Revista “Justiția constituțională” a oglindit pe larg lucrările Conferinței internaționale “Valorile constituționale – factori ai stabilității regimului democratic”, organizată de Curtea Constituțională la 22-23 iulie, cu prilejul împlinirii a 15 ani de la adoptarea Constituției țării, eveniment la care au participat reprezentanți ai curților constituționale din 18 state europene și membre ale CSI, precum și a 7 organizații internaționale donatoare. Despre lucrările Conferinței au relatat majoritatea instituțiilor media din republică. Președintele Curții Constituționale, dl Dumitru Pulbere, alături de primul Președinte al țării, Mircea Snegur, și reductabilul jurist constituționalist Boris Negru au participat la o emisiune tematică a postului public de televiziune “Moldova-1”. O largă participare a mass-media s-a înregistrat la conferința de presă convocată după încheierea lucrărilor Conferinței, aceasta avînd ca protagoniști 11 președinți de curți constituționale, reprezentantul Consiliului Europei și cel al Rusiei.

Președintele și alți judecători ai Curții au acordat interviuri și explicații în mass-media cu privire la procedurile legale vizînd situații concrete din viața socială și politică a țării.

Presa a fost prezentă masiv la ședințele plenului Curții, în cadrul cărora au fost confirmate rezultatele alegerilor parlamentare ordinare și anticipate. După ședințe, președintele Curții și alți judecători au răspuns la întrebările jurnaliștilor referitoare la deciziile emise. Întreaga componență a Curții a fost la dispoziția jurnaliștilor și la tradiționala conferință de presă vizînd Raportul anual cu privire la exercitarea jurisdicției constituționale (19 ianuarie).

Serviciul de presă al Curții a furnizat cu regularitate mijloacelor de informare în masă comunicate cu privire la ședințele plenare. De pe pagina electronică a Curții presa a putut lua cunoștință la timp despre activitățile Curții, ordinea de zi a ședințelor, conținutul sesizărilor ș.a.

A fost editată Culegerea de hotărâri și decizii ale Curții Constituționale adoptate în anul 2008, sînt în curs de apariție materialele Conferinței internaționale din 22-23 iulie 2009.

IV. ADRESĂRILE CETĂȚENILOR

În anul precedent au fost depuse peste 94 de adresări și petiții ale cetățenilor referitoare la:

- decizii judecătorești	- 23
- pensii și indemnizații bănești	- 7
- încălcarea drepturilor omului	- 19
- atribuirea cotelor de pămînt	- 5
- restituirea averii	- 4
- interpretarea legilor	- 4
- restabilirea în funcția deținută	- 2
- altele	- 30

S-a dat explicații asupra problemelor abordate și competenței Curții Constituționale: – 74

Au fost readresate altor autorități:

- Curții Supreme de Justiție	- 5
- Procuraturii Generale	- 4

- Ministerului Justiției - 2
- Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei - 1
- Centrului pentru Drepturile Omului - 5
- altor instituții - 3

Toate petițiile au fost examinate în termenele prevăzute de lege.

V. RELAȚII INTERNAȚIONALE

Anul 2009 a avut o semnificație deosebită pentru Curtea Constituțională, deoarece s-au împlinit 15 de la adoptarea Constituției Republicii Moldova. În zilele de 22-23 iulie 2009 au avut loc două evenimente remarcabile: Ședința festivă și Conferința internațională sub genericul “Valorile constituționale – factori ai stabilității regimului democratic”. Ambele evenimente s-au desfășurat sub auspiciile Președintelui Republicii Moldova și Curții Constituționale, cu suportul Comisiei Europene pentru Democrație prin Drept a Consiliului Europei (Comisia de la Veneția), Fundației Germane pentru Cooperare Juridică Internațională (IRZ), PNUD Moldova, Misiunii OSCE în Moldova, ABA/ROLI Moldova și Oficiului coordonator al Programelor TICA. Conferința a întrunit peste o sută de participanți: domnul Aivars Endzins, membru al Comisiei de la Veneția, și doamna Helen Monks, agent al Comisiei, responsabil pentru organizarea Conferinței, domnul Wolfram Hertig, asistent de proiecte pentru Moldova, Ucraina și Belarus al Fundației Germane pentru Cooperare Juridică Internațională (IRZ), reprezentanți ai misiunilor diplomatice și reprezentanți ai organizațiilor internaționale cu sediul la Chișinău, delegații ale curților constituționale din 18 state europene și membre ale CSI, reprezentanți ai președinției, legislativului și executivului, specialiști în dreptul constituțional și reprezentanți ai instituțiilor de învățământ superior.

În contextul consolidării relațiilor de colaborare, au avut loc vizite oficiale ale delegațiilor curților constituționale din România și Azerbaidjan. Vizita delegației române a constituit un bun prilej pentru continuarea dialogului dintre ambele Curți, care au semnat un Protocol de colaborare încă în 2001. În cadrul vizitei delegației azere s-a convenit asupra semnării, în februarie 2010, a unui protocol de intenții, iar în luna mai, la Baku, a Memorandumului de colaborare între cele două curți.

În continuarea consolidării și extinderii relațiilor de colaborare cu alte instituții similare de peste hotare și organizații internaționale, judecătorii Curții au participat la diverse conferințe internaționale, cele mai semnificative fiind:

- Prima Conferință mondială în problemele justiției constituționale, desfășurată la Cape Town (Africa de Sud), genericul acesteia fiind “Justiția constituțională: influența ei asupra societății și a dezvoltării jurisprudenței mondiale de protecție a drepturilor omului”. Această conferință a reunit, pentru prima dată, curți constituționale din întreaga lume, Curtea Constituțională a Republicii Moldova fiind reprezentată de Președintele ei, dl Dumitru Pulbere.

- Inaugurarea noului an judiciar la CEDO, eveniment ce a coincis cu celebrarea a 50 de ani ai Curții Europene a Drepturilor Omului. La festivitățile dedicate acestor două evenimente, desfășurate la Strasbourg, a participat judecătorul Valeria Șterbeț.

- Cea de-a XIV-a Conferință internațională de la Erevan (Armenia) cu tema: “Experiența internațională în interacțiunea curților constituționale și a parlamentelor în garantarea supremației Constituției”, Curtea Constituțională a Republicii Moldova fiind reprezentată de Președintele Dumitru Pulbere și de judecătorul Petru Railean.

- Conferința dedicată problemei drepturilor fundamentale în Europa Centrală și de Est și desfășurată sub egida Instituției germane de învățământ superior pentru științe administrative și a Curții Constituționale Federale a Germaniei în orașele Speyer și Karlsruhe, la care a participat Președintele Dumitru Pulbere.

- Reuniunea pregătitoare a celui de-al XV-lea Congres al Conferinței Curților Constituționale Europene, care s-a desfășurat la București (România), Curtea Constituțională a României fiind desemnată să găzduiască Congresul XV în 2011. Doamna judecătoarei Elena Safaleru a reprezentat Curtea Constituțională a Republicii Moldova la acest forum important.

- Congresul XI internațional de drept constituțional comparat și forumul constituțional european, prin care s-au marcat 20 de ani de la căderea zidului Berlinului. Reuniunile s-au desfășurat în or. Regensburg (Germania), fiind organizate în colaborare cu Asociația Internațională a Dreptului Constituțional, Universitatea din Regensburg și Fundația Germană pentru Cooperare Juridică Internațională. Curtea Constituțională a fost reprezentată de Președintele ei, dl Dumitru Pulbere.

Ca și în anii precedenți, Curtea Constituțională a prezentat Comisiei de la Veneția rezumatele celor mai importante hotărâri pentru a fi publicate în Buletinul de jurisprudență constituțională și a solicitat în anumite chestiuni opinia experților Comisiei de la Veneția.

Pe parcursul anului, la sediul Curții, au avut loc o serie de întâlniri cu persoane importante: dl Matthias Weckerling, director executiv, și dl Stefan Hulshorster, conducător de proiecte pentru Moldova, Ucraina și Belarus al Fundației Germane pentru Cooperare Juridică Internațională (IRZ) în contextul impulsivării relațiilor de colaborare între cele două instituții și promovării recursului constituțional individual; dl Edwin Berry, consilier pentru drepturile omului la Oficiul coordonatorului rezident al ONU în Moldova; dl Yaver Demir, coordonator de programe al Oficiului Chișinău al Agenției Turciei pentru Cooperare Internațională (TICA); reprezentanți ai sistemului judecătoresc din Republica Populară Chineză, aflați în Republica Moldova în cadrul unui program de documentare și schimb de experiență; dl Stephen Larrabee, directorul Asociației Avocaților Americani – Inițiativa Juridică pentru Europa Centrală și Eurasia (ABA/ROLI) în Moldova; dl Willy Gil, șeful Misiunii norvegiene de experți pentru promovarea supremației legii în Moldova (NORLAM); Vladimir Ristovski, reprezentant special al Secretarului General al Consiliului Europei în Moldova, și dna Maria-Theresa Mauro, expert al Comisiei de la Veneția; Nikolai Vulkanov, șeful Misiunii internaționale de observare a alegerilor parlamentare 2009 în Republica Moldova OSCE/BIDD, și Francine Barry, expert în probleme juridice al misiunii; Vladimir Garkun, șeful Misiunii observatorilor din CSI pentru monitorizarea alegerilor anticipate din Republica Moldova; E.S. dl Ahmet Ferit Ulker, șeful misiunii diplomatice a Turciei în Republica Moldova.

La invitația Curții Constituționale, în septembrie 2009, s-a aflat în vizită în Moldova delegația Comisiei juridice a Adunării Reprezentanților Poporului din Întreaga Chină, compusă din opt membri. Programul de documentare și schimb de experiență al delegației a cuprins mai multe întâlniri cu autoritățile publice, și anume cu șeful statului, dl Vladimir Voronin, cu Prim-ministrul, dna Zinaida Greceanîi, cu vicepreședinții Curții Supreme de Justiție, cu Procurorul General, ministrul sănătății și viceministrul protecției sociale, familiei și copilului.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE

Dumitru PULBERE